

VÁLSÁG A HOMOKBAN – ÉLET A HOMOKON TÚL

Írta: Tarrósy István

Kétségkívül, ha Nyugat-Szahara, akkor Besenyő János – hazánkban bizonyos ez az egyik lehetséges jó válasz. A térségben szolgált egykori békefenntartóként Besenyő János örnagy évek óta kutatja a „nyugat-szaharai kérdést”. Teszi ezt úgy, hogy nem közvetlen professziójából vizsgálódik, nem csupán katonai kérdéseket, biztonságpolitikai aspektusokat tekint át, hanem – helyesen – különböző tudományterületekről szerzett tudásokkal vértézi fel magát, és ezek együttes segítségével mondja el a történetet, illetve elemzi a jelenlegi helyzetet, valamint a lehetséges jövőbeni scenáriót. Ez utóbbi kapcsán talán lehetne bőbeszédűbb is – örömmel olvasná az ember azokat az okfejtéseit, amelyek Nyugat-Szahara lehetséges jövőjéről szólnak.

A nyugat-szaharai válsággal foglalkozó Besenyő-kötet ugyan temérdek információval szolgál (egyfajta kézikönyv), mégis gördülékeny fogalmazással haladó írás, amely megkönnyíti az olvasó dolgát. A kötet végén található index kimondottan hasznos, mert kereshetővé teszi a számtalan népcsoporthoz, szervezethez, történelmi szereplőhöz kötődő történés értését, és a következetesen haladó történelmi-fejlődési ív áttekintését. Mindezeket a szerző helyi tapasztalatai, élményei, helyismeretéből fakadó tudása és történetei teszik hitelessé és színessé. Különösen érdekes a terület „kitörési pontjaiként” értelmezhető gazdasági-fejlesztési lehetőségek sora, így például a kasseli egyetem kutatói által is alátámasztott szélerőmű-projekt, és az abban rejlő óriási potenciál, vagy a nagyon finom szemcséjű homok, amely után jelentős a spanyol érdeklődés. Természetesen sem ezen elgondolások, sem az egyéb kitörési javaslat nem tud releváns alternatívát képviselni mindaddig, amíg a terület sorsa nem rendeződik megnyugtatóan. A hosszú távon értelmezendő megnyugtató rendezés szükséges, elengedhetetlen és nagy kérdés. Hogyan is következik majd be a sokak által áhított (mások által nem kívánt) állapot, illetve milyen szereplők lesznek, akik a rendezést végrehajtják? Nem szándék nélküli tehát a passzívra utaló, a szenvedő szerkesztése a fenti igénynek.

A kötet nyelvezete komoly, szakmailag megalapozott, mely valójában elvárás egy fegyelmezett katonától, de még inkább az egy következetesen építkező, doktori fokozatát nemrég megszerzett kutatótól – igenis lássuk meg a könyvben a tudományos kutatás alázatosságának (szépséges) igényét, amely még hazánkban is a korrektségnek, a megfelelő szakirodalom megfelelő feldolgozásának és még inkább megfelelő kreditálásának figyelmet kell, hogy szenteljen. Besenyő János mindezeknek is eleget kíván tenni azzal, hogy értő módon dolgozza fel és köti be a külföldi és hazai tudományos munkák vonatkozó részeit, melyek támogató argumentumokként szolgálnak mondanivalója számára. Néhol viszont mulatságos, megfelelően informális hangot is képes megütni, és a két különböző nyelv ötvözete jól megfér ugyanabban a műben – apró személyes kritikaként álljon az, hogy kellene még az informális „sztoriból”, mert az olyan kellemes illusztrációja az egész történetnek!

Az interdiszciplináris kutatói attitűd és megközelítés jó példája a kötetben több ponton is feltűnő „teve” fontossága. Többször is példaként jelenik meg az egyes törzsek által birtokolt tevék száma, amely nem csoda, hiszen ahogyan a kelet-afrikai maszajoknál a marhák száma, úgy a saharávi törzseknél a tevék száma mutatja a társadalomban betöltött erőt, hatalmat, tiszteletet. Ki mennyi tevét birtokol, „értékmérőként” szolgál, illetve a házassági szerződésekben a „vételár” mértékegységét adja. A teve – melyet a Kr.e. II. században háziasítottak, akkor, amikor a Római Birodalom behatolt az észak-afrikai területekre is – meghatározó értéket képvisel Nyugat-Szaharában, és ezt Besenyő János helyesen, megfelelő hangsúllyal mutatja be, antropológusi érzékenységét is megvillantva.

A 'hard politics' témakörébe kapcsolható geopolitikai, geostratégiai megfontolások szintén helyet kaptak a műben, ha csak a nyugat-szaharai foszfátlelőhelyekről teszünk említést. A szerző jelzi, hogy nem ezek miatt foglalta el, és vonta ellenőrzése alá Marokkó a térséget, de bizonyos ez is mérvadó szempont volt, bár még inkább az manapság, hiszen az ilyen „aranybányának” egykönnyen egyik fél sem akar búcsút inteni. Nyugat-Szahara tehát rendelkezik – a halakban bőséges part menti óceáni térség okán is – olyan politikai-gazdasági vonzerővel, amely évszázadokon keresztül adhatott okot arra, hogy európai hatalmak felfigyeljenek befolyási területeik növelése érdekében tett erőfeszítéseik felerősítésére.

Nyugat-Szahara helyzete még mindig megoldatlan, és a nemzetközi közösségnek is érdeke, hogy ez ne maradjon tovább fenn. Az afrikai kontinens integratív szervezetét adó Afrikai Uniónak még inkább érdeke, hogy a „marokkói ügy” rendeződjön, és a kontinens valamennyi állama tagja lehessen a szervezetnek, amely Afrika 21. századi felemelkedésében, lehetséges fejlődésében meghatározó feladatokat vállalt fel, bírva tagjainak markáns támogatását a sokszor (és nem biztos, hogy elégszer) hangoztatott afrikai reneszánsz jegyében. Nyugat-Szahara sorsa e kérdéstől is jelentősen függ, és Besenyő János könyvének olvasói csak drukkolni tudnak a térség lakóinak, hogy képesek legyenek nyugvópontra juttatni az ügyet az elkövetkező évek során.